JAARVERSLAG 2023

Interlokale Vereniging Kenniscentrum Vlaamse Steden

Werkgroep O(mgeving) B(eleid) M(anagement) informatie

De werkgroep OBMi die in 2015 op initiatief van het secretarissenoverleg centrumsteden van start ging, vergaderde in 2023 zes keer en zette in op de verdere uitbouw van de stad in cijfers websites met veel aandacht voor het ontsluiten van nieuwe databronnen, het bouwen van overzichtelijke dashboards en uitgebreide rapporten. Vele handen maken lichter werk: elke stad ontwikkelt een eigen databank maar het ontwikkelingstraject wordt gezamenlijk doorlopen, wat dit project voor de centrumsteden meteen ook tot een proces van capacity building maakt.

We zoomden samen in op een aantal thematische dashboards in de steden over thema's als toerisme, detailhandel, arbeidsmarkt. Steden verkenden en evalueerden nieuwe functies in de gebruikte software zoals de zogenaamde Stories en het interactieve drieluik. Vooruitblikkend op de aankomende beleidscyclus werd een uitgebreid overzicht gemaakt van indicatoren inzetbaar in de op te maken omgevingsanalyses. In het najaar werd opnieuw gestart met het gezamenlijk verwerken en publiceren van survey- en registerdata uit de stadsmonitor, die verschijnt in 2024, en het bouwen van bijbehorende dynamische rapporten. Het document in bijlage geeft een overzicht van de werkzaamheden van de werkgroep in 2023.

→ JE VINDT HET OVERZICHT HIER

Werkgroep ORBA of opvolging realisatie bestuursakkoord en thematische workshops

ORBA staat voor Opvolging Realisatie BestuursAkkoord. Het is de tool waarmee de Stad Antwerpen, aan de hand van indicatoren, projecten en releases, de voortgang van verwezenlijkingen in het kader van het bestuursakkoord monitort. In het project ORBA onderzocht het Kenniscentrum de voorbije jaren samen met geïnteresseerde centrumsteden of en hoe deze tool in de steden zijn nut kan bewijzen. Intussen gingen 9 centrumsteden, 3 andere lokale besturen en 1 zorgbedrijf samen aan de slag met ORBA. Zij delen middelen, inzet en kennis, wat resulteerde in een reeks handleidingen, opleidingen en instructievideo's die gebruikt kunnen worden door alle participanten. De deelnemers evalueren gezamenlijk de nood en opportuniteit van verbeteringen, werken verbetervoorstellen uit en delen in de kosten voor de ontwikkeling.

Via de werkgroep ORBA wordt ook inhoudelijke kennis gedeeld over de meerjarenplanning. In twee afzonderlijke workshopreeksen werd dieper ingegaan op de opmaak van het meerjarenplan vanuit beleidsoogpunt en op de informatiebehoefte bij het koppelen van financiële softwarepakketten en de meerjarenplanning. Ook centrumsteden die geen gebruik maken van de ORBA-software namen actief deel aan deze workshops.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP ORBA

Datamaturiteit in de stedelijke organisatie

Het Kenniscentrum onderzocht eind 2021/begin 2022 samen met de centrumsteden en de VGC de haalbaarheid van een gezamenlijk datawarehouse traject, afgestemd op ieders draagkracht. Na een uitgebreide analyse van de stand van zaken in elke stad onderzocht een taskforce de haalbaarheid en eventuele invulling van het spoor Datawarehouse in het meerjarenprogramma 2022-2026. In december 2022 rondde de Taskforce het verkennend traject 'Datawarehouse' af met het voorstel om rond deze uitdaging verder samen te werken in een apart werkspoor 'Datamaturiteit van de stedelijk organisatie' binnen het deelprogramma OBMi van het meerjarenprogramma 2022-2026.

Het werkspoor werd afgetrapt met een aantal vergaderingen met focus op het uitwerken van een gezamenlijk begrippenkader. Belangrijk houvast daarbij was het theoretisch kader dat werd gecreëerd door 'The DAMA Dictionary of Data Management'. Het definitiekader werd verder uitgediept in een afzonderlijke werkgroep.

In het najaar zoomden we aan de hand van een aantal inspirerende voorbeelden bij steden voor het eerst in op twee door de Taskforce gedefinieerde uitdagingen met betrekking tot datamaturiteit: 'Datageletterdheid' en 'Data- en Informatie governance: rollen en organisatie'.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER HET WERKSPOOR 'DATAMATURITEIT'

Werkgroep GDPR

Op 25 mei 2018 trad de General Data Protection Regulation (GDPR) in heel de Europese Unie in werking. Die datum ligt ondertussen al even achter ons, maar de nood aan samenwerking en informatie-uitwisseling rond dit thema bestaat nog steeds. Daarom organiseerde het Kenniscentrum Vlaamse Steden de daarop volgende jaren steeds een aantal workshops gerelateerd aan het thema.

Eind 2021 werd besloten de workshopreeks om te vormen tot een volwaardige werkgroep. In de werkgroep wordt actief samengewerkt rond informatieveiligheid. De steden bouwen samen aan een bibliotheek met standaarddocumenten, delen goede praktijken en leggen elkaar nieuwe uitdagingen voor. Deze werkgroep vergaderde in 2023 zeven keer.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP GDPR

Parkeer- en toegangsrechtenregister

Het Kenniscentrum onderzocht in 2022 de mogelijkheid om, naar analogie met ORBA, het Antwerpse Parkeer- en Toegangsregister (APTR) in andere centrumstemsteden uit te rollen. Na een uitgebreide inventarisatie van de wensen van de centrumsteden werd vormgegeven aan de PTR-centrumstedenversie. Hiermee gingen in 2023 twee pilootsteden Oostende (sinds begin 2023) en Genk (sinds juli 2023) aan de slag, tot dusver tot beider tevredenheid.

Intussen loopt in de schoot van het Vlaamse programma Lokaal Digitaal een haalbaarheidsonderzoek naar het opschalen van PTR op Vlaams niveau.

Schillenboek of gemeentelijke processen gebouwgerelateerde informatie

In het Schillenboek worden gemeentelijke processen waarin informatie over gebouwen een (belangrijke) rol speelt geïnventariseerd en gedocumenteerd. Het is de bedoeling om per relevant gemeentelijk proces een handzame fiche op te stellen waarin best practices worden beschreven. Een ideaal gegevensmodel wordt gezocht en de interactie met een centraal Vlaamse Gebouwen- en adressenregister wordt gedocumenteerd. De werkgroep Schillenboek werkte sinds 2018 in totaal acht fiches uit voor processen met een grote impact op het gebouwenregister. In 2023 werd de laatste fiche afgewerkt. Deze beschrijft het proces ‘Ongeschikt of onbewoonbaar verklaren van een woning’. Dit was het laatste te beschrijven proces met hoge impact op het gebouwenregister. Daarom werd besloten de werking van de werkgroep Schillenboek na oplevering van deze fiche definitief stop te zetten.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE

Speerpuntenprogramma

Geïnspireerd op de Nederlandse Smart City Strategie en de Agenda Stad onderzocht het Kenniscentrum in de stuurgroep Smart Portraits samen met de steden de haalbaarheid van een speerpuntenprogramma Smart Cities. Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst werd op zoek gegaan naar een gezamenlijk gedragen thema. In het najaar 2019 werd gekozen te focussen op het thema ‘rechtentoekenning’ en de onderdelen automatische rechtentoekenning en rechtenverkenning verder te verkennen. Tegelijk werd in het najaar van 2020 het onderzoek gestart naar andere mogelijke speerpuntthema’s voor een volgende City Deal. Er werd gekozen voor de thema’s e-inclusie, mobiliteit, water en lokale energieproductie. Daarbij werd per thema op zoek gegaan naar een gezamenlijke maatschappelijke uitdaging voor steden via zgn. ‘snuffelrondes’.

2023 was een jaar van continuering. De City Deal e-inclusie kwam op kruissnelheid, een eerste versie van de rechtenverkenner werd ontwikkeld en getest en ook het algoritme voor het automatisch advies over het toekennen van leefloon kreeg inhoudelijk vorm. Ook in andere speerpuntenprogramma’s werd via onderzoek en in projecten verder gewerkt richting het oplossen van de vooropgestelde uitdagingen. Op de volgende pagina’s vind je meer informatie over elk onderdeel binnen het programma.

Speerpunt Automatische rechtentoekenning

Na een aantal snuffelrondes werd in het voorjaar van 2021 door de werkgroep Automatische rechtentoekenning besloten te focussen op de optimalisatie van de toekenning van het leefloon. In 2023 werd ingezoomd op de technische ontwikkeling van een algoritme dat inzetbaar is voor het aanleveren van een automatische advies bij het toekennen van het leefloon, ter ondersteuning van dossierbehandelaars. Centraal daarbij staat het idee dat een algoritme op basis van de beschikbare data in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid onmiddellijk een advies kan geven over het afleveren van een leefloon. In het Gemeente Zonder Gemeentehuis-project 'Automatisch advies leefloon' bepaalden de centrumsteden, samen met twee andere lokale besturen en specialisten van KULeuven en Digitaal Vlaanderen, de technische regels voor zo'n algoritme. In een vervolgtraject zal op zoek gegaan worden naar een geschikte ontwikkelaar voor de software.

In het GZG-project 'Actuele loonfiches via SOLID' werd onderzocht of en hoe de SOLID datakluis kan ingezet worden voor het efficiënter digitaal uitwisselen van looninformatie.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP 'AUTOMATISCHE RECHTENTOEKENNING'

City deal Rechtenverkenner 2.0

In de werkgroep ‘Rechtenverkenner’ werd besloten samen te werken aan een nieuwe versie van Rechtenverkenner.be. Dit moet een unieke en kwalitatieve bron met actuele informatie over sociale rechten worden. Primaire focus ligt daarbij op intermediairen en hulpverleners.

Eind 2022 werd gestart met de ontwikkeling van een eerste versie van de nieuwe rechtenverkenner. Deze eerste versie werd in het voorjaar uitgebreid getest. Op basis van de testresultaten werd de rechtenverkenner herwerkt en kon eind 2023 een nieuwe versie getest worden.

Tegelijk werd ingezet op de communicatie over de lokale producten- en dienstencatalogus (LPDC). Steden en OCMW’s werden aangemoedigd om hun sociale rechten in te voeren in deze catalogus. Samen met Agentschap Binnenlands Bestuur en Digitaal Vlaanderen werden gewerkt aan het vereenvoudigen van deze invoer met behulp van templates, gestandaardiseerde voorwaarden en uitgebreide instructies.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP ‘RECHTENVERKENNER’

City deal E-inclusie by design

Met de toekenning van de Vlaamse subsidie voor het project ‘E-Inclusion by Design’ werd in 2022 de eerste Vlaamse City Deal een feit. In deze City Deal focussen we op het ontwikkelen van werkvormen voor lokale overheden om de eindgebruikers zo centraal mogelijk te zetten bij de ontwikkeling en implementatie van digitale dienstverlening. Via opleiding en experiment wordt een concrete toolbox op maat van lokale overheden ontwikkeld. Onder leiding van stad Gent / District 09 gaan alle centrumsteden en de VGC aan de slag met de principes van Human Centered Design waarbij ze elk experimenten opzetten in het ontwikkelproces van twee producten of dienstverleningen.

De City Deal kwam in 2023 op kruissnelheid. Na een basisopleiding werden verdiepingsopleidingen en boosts gestart, de steden/VGC rondden elk hun eerste experiment af en gingen aan de slag met het tweede, we startten met de uitbouw van de toolbox en zochten een geschikte partner voor het bouwen van een immersieve escaperoom.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER DE CITY DEAL

Speerpunt e-Mobiliteit

Nadat eerder werd afgesproken het speerpunt e-mobiliteit in afwachting van een Vlaams brede aanbesteding voor de uitrol van (semi-)publieke laadinfrastructuur tijdelijk on hold te zetten, werd besloten de werking in het najaar van 2022 opnieuw op te starten. Op basis van de input uit een aantal snuffelrondes eind 2022 werd besloten verder samen te werken rond de voorbereiding van een nieuw bestek voor de concessieovereenkomst (semi-)publiek laden. In 2023 werden de uitdagingen met betrekking tot de beschikbaarheid van data, een potentieel verdienmodel voor steden, energiedelen en het omgaan met innovatieve laadoplossingen samen met relevante stakeholders in kaart gebracht. Daarnaast werkte het Kenniscentrum een voorstel uit voor een systeemtrack e-mobiliteit met aandacht voor de veelheid aan uitdagingen op vlak van e-mobiliteit in de domeinen mobiliteit, energie en ruimtegebruik. De systeemtrack wordt opgestart in 2024.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE ACTIVITEITEN IN HET SPEERPUNT E-MOBILITEIT

Speerpunt Duurzame lokale energieproductie - energiedelen in appartementen

Sinds 2022 is het mogelijk voor VME's om te investeren in zonnepanelen op het dak van hun appartementsgebouw, waarbij de opgewekte stroom kan gedeeld worden met de bewoners van het gebouw. Er is veel interesse in deze nieuwe vorm van energiedelen, maar energiedelen is een complex concept en roept bij (mede-) eigenaars van appartementen en syndici nog veel vragen op. Daarom organiseerde het Kenniscentrum infosessies samen met Th!nk E en een drietal steden. Deze gingen door in Brugge op 18 april, in Mechelen op 26 april en in Leuven op 15 mei. Tijdens de infosessies werden de resultaten gedeeld van het onderzoek naar energiedelen in appartementsgebouwen dat in opdracht van het Kenniscentrum door Th!nk E werd uitgevoerd in 2022 en werd toelichting gegeven bij de Encyclopedie en Stappenplan waar verenigingen van mede-eigenaars (VME's) of syndici mee aan de slag kunnen. Daarnaast ontwikkelde Th!nk E ook een simulatietool 'energiedelen in appartementen', die uitgebreid getest werd door Antwerpen, Brugge, Leuven en Roeselare.

Tenslotte werd ook een train-the-trainer module samengesteld voor medewerkers van energiehuizen en energieloketten. Deze medewerkers krijgen een opleiding als trainer en expert energiedelen. De eerste sessie zal begin 2024 plaatsvinden.

→ DE PRESENTATIE VAN DE INFOSESSIE VIND JE HIER

Speerpunt Nature-based solutions voor droogte en wateroverlast – Lerend netwerk InnoFINS

Op 25 oktober trapte het Kenniscentrum Vlaamse Steden samen met onderzoekers van Universiteit Antwerpen en UHasselt het lerend netwerk InnoFINS af. InnoFiNS onderzoekt innovatieve vormen van financiering in intense multidisciplinaire samenwerking tussen onderzoek en praktijk. Het onderzoeksproject gaat ervan uit dat steden een belangrijke rol dienen op te nemen in strategieën voor klimaatadaptatie en - mitigatie. Hoewel investeringen in natuurgebaseerde oplossingen erg kosteneffectief blijken te zijn in het bereiken van milieu- en maatschappelijke doelen, is er een grote kloof tussen de effectieve investeringen en de noden. Projecten voor natuurgebaseerde oplossingen hebben immers vaak zeer hoge aanvangskosten en kennen erg diffuse baten op lange termijn die niet gemakkelijk te vertalen zijn naar inkomstenstromen. Ook binnen de Vlaamse context is er nood aan nieuwe verdienmodellen die private investeringen kunnen activeren. Door middel van een lerend netwerk willen we kennis opbouwen door informatie, ideeën en adviezen uit te wisselen met experts in ruimtelijke planning, waterbeheer en financieel beheer. Bedoeling van dit netwerk is om elkaar te helpen bij het oplossen van problemen en elkaar feedback te geven. We proberen daarbij om cross-functionele, cross-team en cross-silo samenwerking te stimuleren om zo nieuwe zaken te leren, goede praktijken te delen, belangrijke struikelblokken en uitdagingen te identificeren en aan te pakken.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE

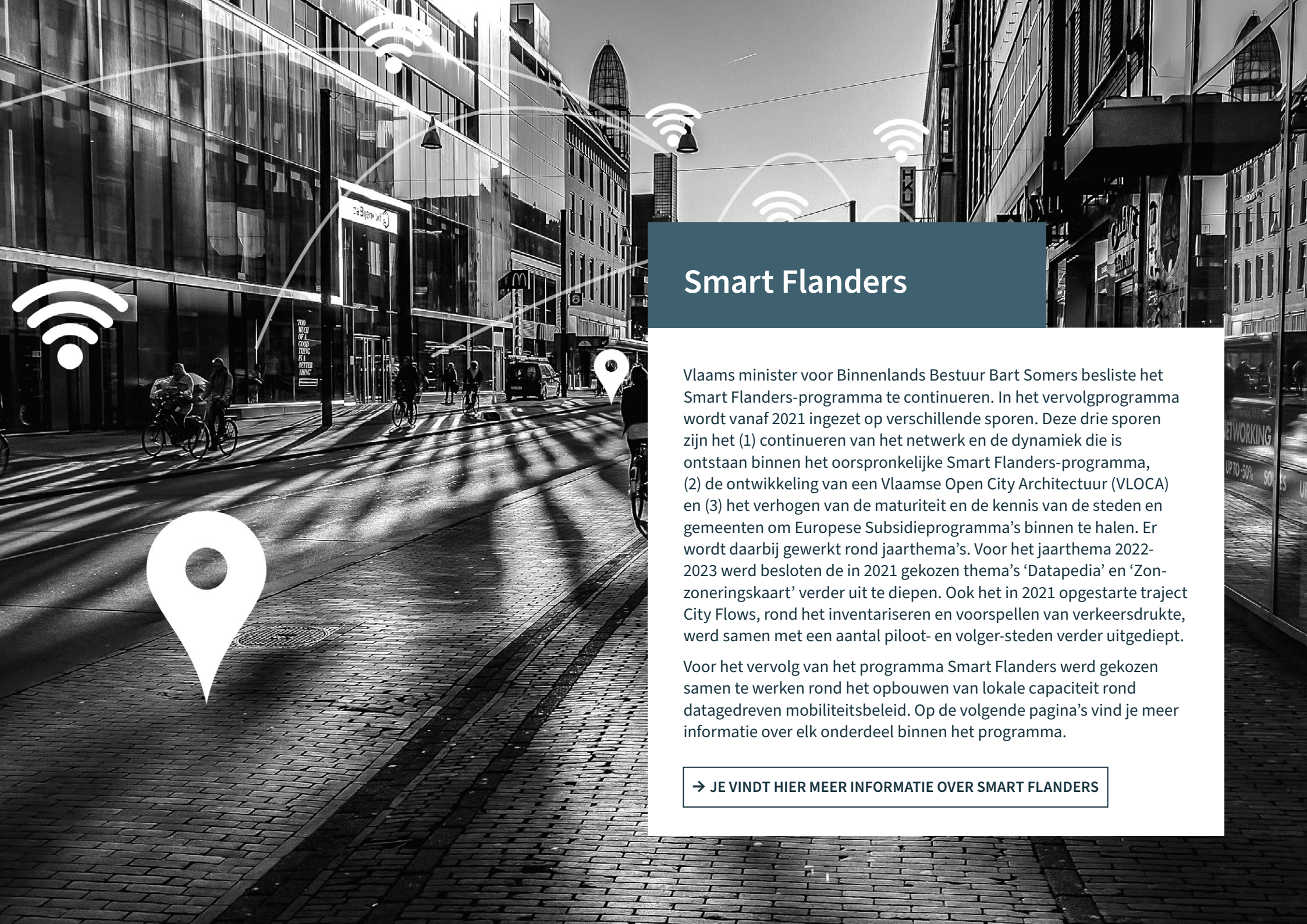

Smart Flanders

Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur Bart Somers besliste het Smart Flanders-programma te continueren. In het vervolgprogramma wordt vanaf 2021 ingezet op verschillende sporen. Deze drie sporen zijn het (1) continueren van het netwerk en de dynamiek die is ontstaan binnen het oorspronkelijke Smart Flanders-programma, (2) de ontwikkeling van een Vlaamse Open City Architectuur (VLOCA) en (3) het verhogen van de maturiteit en de kennis van de steden en gemeenten om Europese Subsidieprogramma's binnen te halen. Er wordt daarbij gewerkt rond jaarthema's. Voor het jaarthema 2022-2023 werd besloten de in 2021 gekozen thema's 'Datapedia' en 'Zon-zoneringskaart' verder uit te diepen. Ook het in 2021 opgestarte traject City Flows, rond het inventariseren en voorspellen van verkeersdrukte, werd samen met een aantal piloot- en volger-steden verder uitgediept.

Voor het vervolg van het programma Smart Flanders werd gekozen samen te werken rond het opbouwen van lokale capaciteit rond datagedreven mobiliteitsbeleid. Op de volgende pagina's vind je meer informatie over elk onderdeel binnen het programma.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER SMART FLANDERS

Businesscase Datapedia

Slim gebruik van data kan een sterke bijdrage leveren aan het oplossen van beleidsvraagstukken waarmee steden en gemeenten worden geconfronteerd. Vandaag beschikken lokale besturen echter vaak niet over voldoende kwaliteitsvolle data om antwoorden te formuleren. Bovendien is het een uitdaging om, vertrekkend van een beleidsuitdaging of onderwerp, de toepasselijke en beschikbare datasets te vinden en om eventuele kwaliteits- en of beschikbaarheidsproblemen te melden bij de betreffende data-aanbieder. Binnen het Smart Flanders-programma van het team Stedenbeleid (ABB) werd daarom een traject opgezet om aan deze uitdaging het hoofd te bieden.

Uit verkennend onderzoek werd geconcludeerd dat er een duidelijke nood is aan een Vlaamse Datapedia. Het onderzoek gaf echter geen zicht op hoe een een Datapedia in de praktijk vormgegeven kon worden, noch op de nodige functionele, financiële, organisatorische, architecturale en juridische omkadering. De haalbaarheidsstudie die vervolgens uitgevoerd werd, onderzocht de haalbaarheid van de integratie van een Vlaamse Datapedia in de bestaande Datavindplaats van Digitaal Vlaanderen. Daarnaast verschaft ze ook meer inzicht in de te nemen stappen voor een concrete implementatie.

→ JE VINDT HIER ALLE INFORMATIE

Opvolgingsopdrachten zon-zoneringskaart

Een ‘zon-zoneringskaart’ brengt kansrijke locaties en grootverbruikers van zonne-energie in beeld. Het instrument moet steden en gemeenten bovendien in staat stellen om een rol op te nemen in het opschalen van lokale en hernieuwbare energieproductie door de juiste partijen bij elkaar te brengen. Daarom werden in het kader van het Smart Flanders-programma de afgelopen twee jaar door het Agentschap Binnenlands Bestuur, in samenwerking met het Kenniscentrum, verschillende onderzoeksprojecten opgestart om de eerste stappen te zetten naar een Vlaamse zon-zoneringskaart. Na een verkennend onderzoek werd besloten in twee vervolgonderzoeken verder aan de slag te gaan met de resultaten van die verkenning.

In een eerste onderzoek werd de business case opgemaakt voor het bijwerken van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen, een onmisbare laag voor een actuele zon-zoneringskaart. Uit een uitgebreide bevraging blijkt een grote nood aan één uniforme, gebiedsdekkende dataset voor Vlaanderen. In een groot aantal use cases, in uiteenlopende domeinen is nood aan een actueel model: voor ruimtelijk beleid, klimaatbeleid, waterbeheer, …. Bovendien is het model onmisbaar om de talrijke digital twins in Vlaanderen te onderbouwen.

Een tweede onderzoek focust op de toegang tot privacygevoelige data voor de zon-zoneringskaart, de bijhorende voorzorgsmaatregelen en de technische roadmap voor de ontwikkeling met als horizon eind 2026.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE OPGELEVERDE EINDPRODUCTEN

City Flows

Het in kaart brengen van drukte en mobiliteitsstromen kan een grote meerwaarde zijn voor de beleidsvoering in de stad. Zo kan een zicht op de mobiliteitsstromen bijdragen aan een goede stadsplanning, een sterk economisch beleid, het toerisme en natuurlijk ook het mobiliteitsbeleid. Door op straatniveau de drukte te meten, kunnen lokale besturen ook gepaste acties nemen en snel schakelen wanneer nodig, bijvoorbeeld door het afsluiten van een park of drukke straat.

In januari 2021 werd vanuit het programma Smart Flanders een ondersteuningstraject opgestart voor de 13 Vlaamse centrumsteden om drukte en mobiliteitsstromen in de stad te meten. Voor dit project werd een subsidie toegekend aan imec voor de maturisatie en uitrol van City Flows. Tegelijk kreeg ook het Kenniscentrum Vlaamse Steden een subsidie voor de toekenning van individuele ondersteuning (via credits) aan de steden voor de implementatie van City Flows op hun grondgebied. Vijf steden gingen met behulp van deze credits aan de slag. Er werd een reeks bootcamps georganiseerd waarin steden actief aan de slag konden met de City Flows toolbox. Het traject werd afgesloten met een slotevent op 30 mei.

→ MEER INFO OVER CITY FLOWS VIND JE HIER

Lokaal datagedreven mobiliteitsbeleid

In het voorjaar van 2023 werd in de stuurgroep Smart Flanders op zoek gegaan naar een nieuw thema voor toekomstige samenwerking. Er werd besloten het thema mobiliteit verder te verkennen. Via een aantal verdiepende focusgesprekken werd de uitdaging verder aangescherpt. Dat resulteerde in een focus op het opzetten van een datagedreven mobiliteitsbeleid ondersteund door multimodale verkeersdata. Er wordt samengewerkt in 3 sporen: (1) een reeks oplossingsgerichte projecten die lokale besturen uitvoeren samen met de Vlaamse Milieumaatschappij, (2) kennisopbouw en kennisdeling en (3) dialoog met belangrijke stakeholders in het Vlaamse Mobiliteitslandschap.

Bij de start van het programma werden twee opdrachten in de markt gezet. In een eerste opdracht zullen de noden en huidige praktijken bij lokale besturen in kaart gebracht worden. Daarin wordt gezocht naar opportuniteiten tot samenwerking. Hieruit vloeit ook een toegankelijk draaiboek voor het opzetten van multimodale verkeersmetingen en beleidsaanbevelingen voort. In een tweede opdracht wordt vanuit een ecosysteemanalyse gewerkt aan een samenwerkings- en financieringsmodel voor een Vlaams dienstverleningspakket met betrekking tot multimodale verkeersdata.

Het Kenniscentrum ondersteunde met feedback van de steden bij de vormgeving van de bestekken voor deze opdrachten en de selectie van geschikte opdrachtnemers. Beide opdrachten vangen aan begin 2024.

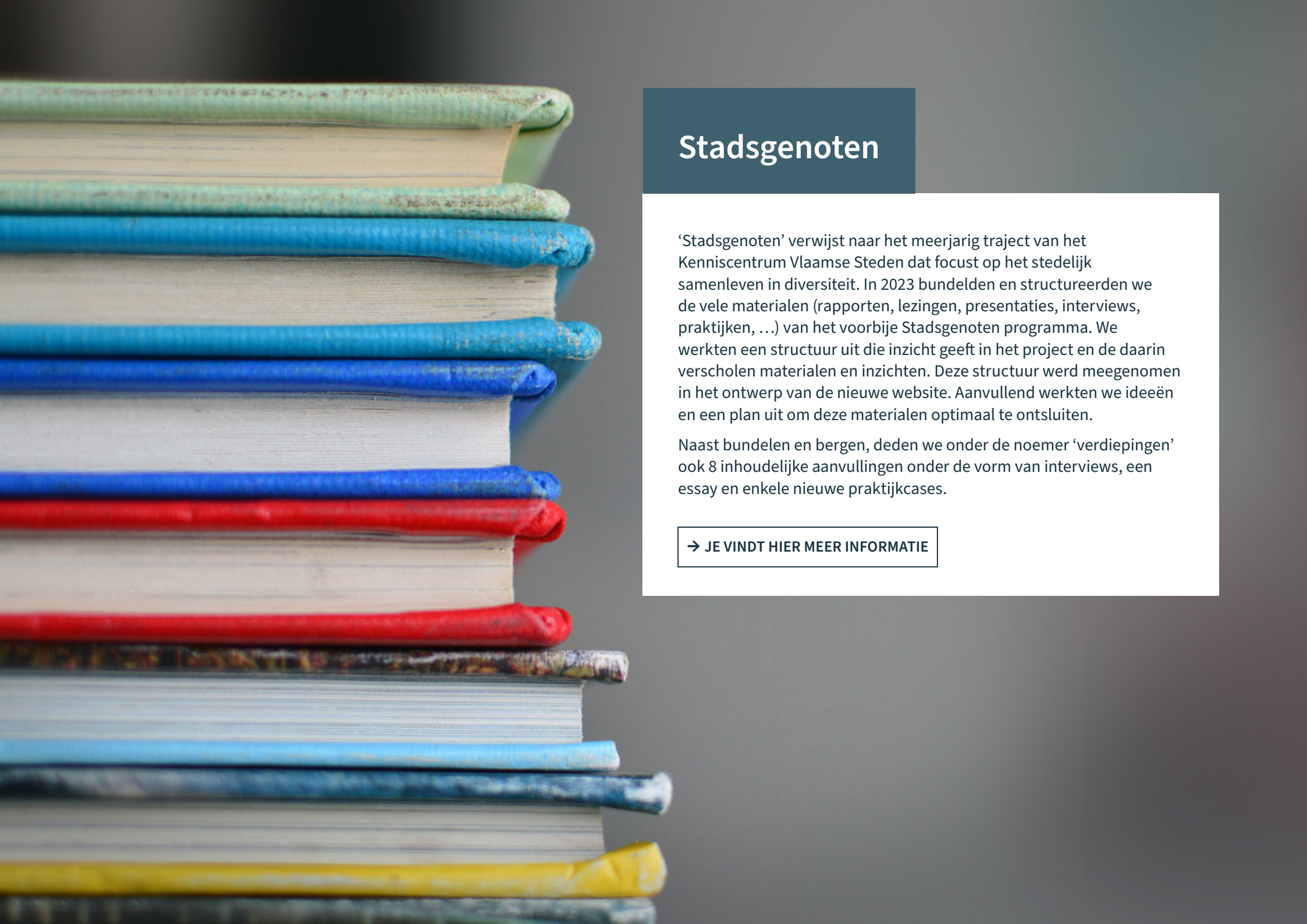

Stadsgenoten

‘Stadsgenoten’ verwijst naar het meerjarig traject van het Kenniscentrum Vlaamse Steden dat focust op het stedelijk samenleven in diversiteit. In 2023 bundelden en structureerden we de vele materialen (rapporten, lezingen, presentaties, interviews, praktijken, …) van het voorbije Stadsgenoten programma. We werkten een structuur uit die inzicht geeft in het project en de daarin verscholen materialen en inzichten. Deze structuur werd meegenomen in het ontwerp van de nieuwe website. Aanvullend werkten we ideeën en een plan uit om deze materialen optimaal te ontsluiten.

Naast bundelen en bergen, deden we onder de noemer ‘verdiepingen’ ook 8 inhoudelijke aanvullingen onder de vorm van interviews, een essay en enkele nieuwe praktijkcases.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE

Klimaattransitie

In het najaar van 2022 werd beslist om dit jaar te starten met de werksporen klimaatgovernance en financieringsopgave van de klimaattransitie in regie van steden.

Voor het werkspoor klimaatgovernance maakten we een plan van aanpak op dat bestaat uit twee fasen waarvan de eerste is toegespitst op de inventarisatie van de relevante beleidsplannen, de organisatie binnen het lokaal bestuur, … en een tweede waarin we voorzien in een aantal diepte-interviews per centrumstad en VGC. Voorafgaand aan de twee fasen voerden we in het voorjaar een oriënterend gesprek per stad om de grote lijnen van de stedelijke klimaatgovernance in kaart te brengen en om één vertegenwoordiger per stad/VGC aan te duiden die dan samen de stuurgroep voor het nieuwe programma klimaattransitie zullen vormen.

Inzake de financieringsopgave werd een verkennend onderzoek samen met Stedenbeleid Vlaanderen gevoerd. Zo werd een overzicht opgemaakt van de diverse financieringsinstrumenten die door steden en Vlaamse partners benoemd werden. In de gevoerde gesprekken is duidelijk geworden dat steden bijzondere aandacht vragen voor de opdracht om het eigen, publieke patrimonium, dat een sleutelrol speelt in het vervullen van centrumfuncties, te renoveren en emissie vrij te maken.

→ JE LEEST HIER MEER OVER HET PLAN VAN AANPAK VOOR HET WERKSPOOR KLIMAATGOVERNANCE

Life+ Integrated Projects Climate Action: project BE-REEL! – lokale langetermijn renovatiestrategie

De renovatiestrategieën 2050 van Vlaanderen en Wallonië streven ambitieuze klimaatdoelstellingen na voor residentiële gebouwen. Willen we die klimaatdoelstellingen halen, moet de renovatiegraad van het private patrimonium stevig omhoog. Lokale besturen kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Het opmaken van een langetermijn renovatiestrategie kan hen daarbij helpen. Het project BE REEL! - een LIFE geïntegreerd project – moet daaraan tegemoetkomen. Het Kenniscentrum Vlaamse Steden staat binnen het project in voor de organisatie van een groot disseminatie programma voor de lokale besturen in België.

In een eerste fase, die liep tot midden 2022, werkten 8 pilootgemeenten aan een methodiek voor het ontwikkelen van een lokale renovatiestrategie. Omdat deze pilootgemeenten een aantal belangrijke lacunes signaleerden werd een nieuwe opdracht ‘Opstellen van een stappenplan volgens de backcastingmethodiek voor een lokale langetermijn renovatiestrategie 2050 voor lokale besturen met inbegrip van workshops, masterclasses en online-publicatie’ in het voorjaar in de markt gezet. De opdracht ging in de zomer van start en leverde een backcastingmethodiek op die door een groep van pilootgemeenten toepasbaar werd bevonden. De masterclass, die bestaat uit 6 sessies, staat gepland in de eerste jaarhelft van 2024.

→ JE LEEST HIER MEER OVER DE OPDRACHT

Het Kenniscentrum als gesprekspartner voor de Vlaamse Regering en de minister bevoegd voor stedenbeleid en zijn/haar administratie

Het Kenniscentrum werkte ook in 2023 op diverse wijzen samen met de Vlaamse overheid. Met de Vlaamse minister bevoegd voor stedenbeleid (tot november minister Somers en daarna minister Rutten) en het Agentschap Binnenlands Bestuur - Team Stedenbeleid is er sprake van een bevoorrechte relatie, wat resulteerde in de uitbouw van een structureel overleg. Daarnaast werd het Kenniscentrum uitgenodigd om deel te nemen aan een aantal initiatieven van de Vlaamse overheid. In de mate dat die verband hielden met de programma's uit het meerjarenprogramma 2022-2026 ging het Kenniscentrum op die uitnodigingen in. Meer algemeen volgde het Kenniscentrum de ministeriële initiatieven op het niveau van de Vlaamse Regering die raakpunten vertoonden met programmasporen uit dit meerjarenplan.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT

Interstedelijke Reflectiegroep Europa

Anders dan de naam laat vermoeden hebben we dit jaar vooral ingezet op het brede thema van de subsidiewerking in steden. Projectsubsidiëring is immers een dagelijkse praktijk in steden en VGC om financiële beleidsruimte te creëren om de voorgenomen acties van het meerjarenplan te realiseren. Naast de provinciale en Vlaamse subsidieverleners begeven de meeste steden zich ook in de Europese arena om extra fondsen aan te trekken. Vanuit deze vaststelling werkt het Kenniscentrum binnen deze groep rond drie prioriteiten: de informatie-uitwisseling tussen de centrumsteden en VGC over de organisatie van subsidie- en Europawerking in de eigen organisatie, de verdere uitbouw van expertise inzake subsidiewerving en tot slot de kennisopbouw rond nieuw Europees beleid gekoppeld aan een sterkere positionering van de centrumsteden op het Europese forum. Steden en VGC delen in deze groep goede praktijken, stemmen af over instrumenten en ondersteuning die ze nodig hebben om hun taak uit te voeren, en gaan in debat met subsidieverleners over ervaringen, aspecten als indieningsvoorwaarden en wenselijke thema's voor subsidieoproepen.

Workshop Atrium centrumsteden ‘Klimaatdoelen realiseren’

Aanleiding voor de workshop was de vraag van de leden van het Atrium Centrumsteden om samen te werken rond het scheppen van een kader voor het beantwoorden van de vraag welke ruimtelijke ingrepen nodig zijn in het kader van klimaatadaptatie op vlak van water, bouwen, energie, groen, mobiliteit en erfgoed en wat daarvoor dan de beste instrumenten zijn.

Als opstap lichtte de stad Mechelen op het Atrium van 12 juni hun traject richting een verordening en wat ze daar uit leerden toe.

Op 2 oktober organiseerden we dan de workshop zelf waarop voor elke centrumstad 1 ruimtelijk planner, 1 gemeentelijke omgevingsambtenaar en 1 klimaatambtenaar werden uitgenodigd. De uitwisseling tussen die 3 profielen is immers cruciaal om acties te laten doorwerken in het lokaal beleid. De workshop zoomde in op heel concrete maatregelen maar beoogde ook een breed overzicht qua thema’s en instrumenten zodat eventuele hiaten in het huidige beleid zichtbaar konden worden.

→ BEKIJK HIER HET VOLLEDIGE PROGRAMMA

Communicatie

De Vlaamse steden worden overspoeld door een enorme stroom aan informatie en initiatieven al dan niet rechtstreeks gelinkt aan stedelijke problematieken. Daardoor is het niet evident hoofd- en bijzaak van elkaar te onderscheiden. Het Kenniscentrum wil hen daarom ondersteunen bij het filteren van deze informatie toevloed en cureert informatie op maat van de steden. Daarbij hanteren we diverse digitale kanalen, niet enkel om de steden, doch ook om onze verschillende partners en stakeholders te bereiken. Sinds dit jaar is het Kenniscentrum actief op LinkedIn en verbreden we hierdoor het bereik van onze communicatie.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN ALLE INITIATIEVEN

Het veranderde speelveld vraagt een andere overheid

Sinds 2016 brengt het Kenniscentrum wekelijks een studie, publicatie of boek onder de aandacht rond maatschappelijke /stedelijke vraagstukken of beleidsopgaven.

→ JE VINDT HIER DE OOGST VOOR 2023

Noodzakelijke transities

Steden op zoek naar even noodzakelijke partners

Verkiezingsmemorandum 2024 Centrumsteden

Het memorandum van de Vlaamse centrumsteden kwam tot stand in de schoot van het Kenniscentrum. Samen gingen we doorheen de verschillende programma's, thema's en uitdagingen op zoek naar raaklijnen en een draagvlak voor een gemeenschappelijk memorandum. Luisteren, het oppikken van signalen en vertrekken vanuit de realiteit in de steden staan hierbij steeds centraal. Na een gefaseerd proces met onder meer een denkdag in 2022, gesprekken met experts, consultatie van rapporten en beleidsevaluaties, verschillende inhoudelijke uitwisselingen en tussentijdse rondes, kwamen we tot een memorandum waarin we vanuit een transitielens kijken naar de hedendaagse stedelijke uitdagingen. De uitdagingen betreffen enerzijds een aantal spannende realiteiten in de stad, zoals de schaarse ruimte en het armoedevraagstuk, en anderzijds twee uitdagingen die parallel lopen met elk stedelijk vraagstuk: de klimaatdreiging en de digitalisering. Het Burgemeestersoverleg van de 13 centrumsteden keurde op 24 oktober het memorandum voor de Vlaamse verkiezingen van 9 juni 2024 goed.

→ JE VINDT HIER HET MEMORANDUM

→ EN HIER DE SAMENVATTING

Afrekening 2023

Het Kenniscentrum heeft in 2023 haar werking gefinancierd met een budget van 1.383.572,80 euro.

→ JE VINDT HIER DE AFREKENING

Colofon

redactie Kenniscentrum Vlaamse Steden

Vormgeving Zeppo

foto's Coverbeeld: © Dmytro
Pagina 2: © Leszek Glasner
Pagina 3: © Maderla
Pagina 4: © Samuel Zeller
Pagina 5: © Shutterstock
Pagina 6: © Matt Bango
Pagina 7: © MOL Fresh Food
Pagina 8: © KBO Noord-Holland
Pagina 9: © BELGA
Pagina 10: © Orla
Pagina 11: © Paolo
Pagina 12: © Adobe Stock
Pagina 13: © Pieter Musterd
Pagina 14: © Sustainable Urban Delta
Pagina 15: © Agora
Pagina 16: © Scyther5
Pagina 17: © Zonnewerf.org
Pagina 18: © Gemeente Den Haag
Pagina 19: © Provincie Noord-Brabant
Pagina 20: © Kimberly Farmer
Pagina 21: © Claus Lunau
Pagina 22: © Fred Debrock
Pagina 23: © PixeWall
Pagina 24: © Robsonphoto
Pagina 25: © Workshop
Pagina 26: © Ria Pereira
Pagina 27: © Ollyy
Pagina 28: © Kenniscentrum Vlaamse Steden
Pagina 29: © Nomad_Soul

Er is geen moeite gespaard om de auteursrechten van het fotomateriaal te traceren, wanneer u echter denkt rechthebbende te zijn gelieve dan de uitgever te contacteren.

v.u. Annik Bogaert, Kenniscentrum Vlaamse Steden
Bischoffsheimlaan 1-8 – 1000 Brussel